

Nr 16

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 11 kap. vattenlagen, dels ock en i anledning av propositionen väckt motion.

Genom en den 25 februari 1955 dagtecknad proposition, nr 127, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om ändring i 11 kap. vattenlagen

Härigenom förordnas, dels att 11 kap. 16, 106 och 108 §§ vattenlagen den 28 januari 1918 (nr 523)¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande anges dels ock att i samma kap. skall införas en ny paragraf, betecknad 106 a §, av nedan angiven lydelse.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

16 §.

Vid utöbandet av sin verksamhet som vattenöverdomstol skall Svea hovrätt bestå av ordföranden å en av hovrättens divisioner såsom ordförande, tre andra ledamöter i hovrätten samt en ledamot i kammarkollegiet.

Är fråga allenast om ledighet för vattenrättsdomare, vattenrättsingenjör eller vattenrättssekreterare eller om förordnande av ställföreträdare för dem eller om föreläggande att i vattenmål inkomma med handlingar eller om utsättande av ny tid eller beviljande av anstånd med avseende å ingivande av handling eller vidtagande av annan åtgärd i dylikt mål, må hovrätten vara sammansatt såsom vid handläggning av andra mål än vattenmål.

För fullgörande av Svea hovrätts uppgift såsom vattenöverdomstol skola, förutom lagfarna ledamöter enligt vad i rättegångsbalken sägs, finnas vattenrättsråd. Dessa skola vara i vattenfrågors tekniska behandling sakkunniga och erfarna. Vattenrättsråd utnämnas av Konungen.

Vattenöverdomstolen vare domför med fyra ledamöter, av vilka minst tre äro lagfarna. Ej må flera än fem sitta i rätten.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1946:839.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Konungen bestämmer, i vilken omfattning åtgärd, som avser allenast måls beredande, må vidtagas av *hovrättsledamot* i vattenöverdomstolen eller av tjänsteman vid denna.

Konungen bestämmer, i vilken omfattning åtgärd, som avser allenast måls beredande, må vidtagas av *lagfaren ledamot* i vattenöverdomstolen eller av tjänsteman vid denna.

106 §.

Bestämmelserna i 43 och 44 §§, 45 § 1 mom. samt 57, 58, 62—64, 66, 67 och 97 §§ skola i tillämpliga delar gälla om vattenöverdomstolen och måls behandling därstädes. *Vad i 97 § föreskrives om sökande, käreande eller klagande skall avse den, som i vattenöverdomstolen fullföljt talan; har i brottmål talan fullföljts av den tilltalade och är han häktad, skall dock kostnad, som eljest skulle åligga honom, gäldas av statsverket.*

Bestämmelserna i 43 och 44 §§, 45 § 1 mom. samt 57, 58, 62—64, 66, 67 och 97 §§ skola i tillämpliga delar gälla om vattenöverdomstolen och måls behandling därstädes.

Vattenöverdomstolen må, där så finnes lämpligt, uppdraga åt vattenrättsråd att verkställa undersökning å stället. Finnes önskvärt, att lagfaren ledamot är närvarande vid undersökningen, äge vattenöverdomstolen förordna härom. I fråga om undersökning, som nu sagts, skall vad i 45 § 2 mom. och 97 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

Då på grund av bestämmelserna i första eller andra stycket stadgandena i 97 § tillämpas å mål i vattenöverdomstolen, skall vad i nämnda § föreskrives om sökande, käreande eller klagande avse den, som i vattenöverdomstolen fullföljt talan.

Med avseende å gottgörelse åt sakkunnig, som tillkallats av vattenöverdomstolen, samt ersättning för sådan på uppdrag av vattenöverdomstolen hållen undersökning, som avses i 45 § 1 mom., äge domstolen, efter vad med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt, förordna, att kostnaden skall förskjutas av allmänna medel och gäldas av statsverket.

Med avseende å gottgörelse åt sakkunnig, som tillkallats av vattenöverdomstolen, samt ersättning för sådan på uppdrag av vattenöverdomstolen hållen undersökning, som avses i 45 § 1 mom., äge domstolen, efter vad med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt, förordna, att kostnaden skall förskjutas av allmänna medel och gäldas av statsverket. *Lag samma vare beträffande sådan kostnad för vattenöverdomstolens syn å stället eller för undersökning enligt andra stycket av denna §, som eljest skulle åligga part.*

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

106 a §.

Utredning, som av vattenrättsråd verkställts beträffande fråga av teknisk beskaffenhet, må ej läggas till grund för vattenöverdomstolens dom eller beslut, med mindre parterna beretts tillfälle att yttra sig över utredningen. Vad sålunda stadgats skall dock ej gälla, om utredningen i allenast oväsentlig mån avviker från vad tidigare framkommit i målet.

108 §.

Talan mot — — — högsta domstolen.

Vad i 103—106 §§ är stadgat angående rättegången i vattenöverdomstolen skall äga motsvarande tillämpning i fråga om högsta domstolen.

Talan mot — — — högsta domstolen.

Vad i 103—106 §§ är stadgat angående rättegången i vattenöverdomstolen skall i tillämpliga delar gälla i fråga om högsta domstolen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1955.

Med avseende å mål, som före nämnda dag inkommit till vattenöverdomstolen, skall, om tillämpning av nya lagen skulle förorsaka väsentligt dröjsmål med avgörandet, äldre lag i stället gälla.

I samband med propositionen har utskottet behandlat en i anledning av densamma väckt motion, nr 579 i andra kammaren av herr *Jacobson* i *Vilhelmina m. fl.*

I motionen hemställes, »att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 127 med förslag till lag om ändring i 11 kap. vattenlagen måtte vidtaga sådana ändringar i de därigenom framlagda lag- och organisationsförslagen, att vid den föreslagna förstärkningen av vattenöverdomstolen denna tillföres särskilda ledamöter (vattenrättsråd), som skall företräda såväl ingenjörstekniska som fiske- och naturskyddssynpunkter i lika utsträckning och i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer vi i det föregående angivit».

De angivna riktlinjerna innebär i huvudsak, att endast halva antalet av

de icke lagfarna ledamöterna — vattenrättsråden — skall företräda ingenjörsteknisk sakkunskap samt att övriga vattenrättsråd skall ha särskild sakkunskap rörande fiske- och naturskyddsfrågor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för Kungl. Maj:ts förslag och för yrkandet i motionen, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag till omorganisation av vattenöverdomstolen, som utgör andra instans för vattenmål. För närvarande består vattenöverdomstolen av en avdelning av Svea hovrätt, förstärkt med en ledamot av kammarkollegiet. Enligt förslaget skall i domstolen ingå tekniskt sakkunniga ledamöter, benämnda vattenrättsråd, medan kammarkollegiets representation skall upphöra. Domstolen blir domför med fyra ledamöter, av vilka minst tre är lagfarna. Det är avsett att domstolen i mål, där tekniska frågor av någon betydelse är föremål för bedömning, normalt skall bestå av tre lagfarna ledamöter jämte två vattenrättsråd.

Inledning

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 september 1951 tillkallade chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, den 9 oktober 1951 en särskild sakkunnig, häradsöverdomaren O. Riben, för att biträda med utredning rörande — såvitt nu är i fråga — instansordningen i vattenmål och därmed sammanhängande spörsmål. I direktiven för utredningsmannen framhölls att en betydande balans uppstått i vattenöverdomstolen, som utgör andra instans för vattenmålen, samt att risk föreläge för att i fortsättningen en betydande balans skulle uppstå även i sista instansen. Möjligheten att för vattenmålen övergå till en domstolsordning med endast två instanser borde därför icke lämnas ur räkningen. Vidare kunde man överväga att på något sätt begränsa rätten att fullfölja talan i vattenmål. I direktiven påpekades ytterligare att överinstanserna i vattenmål, till skillnad från domstolarna i första instans, icke inom sig ägde tillgång till teknisk sakkunskap samt att frågan, huruvida tekniker regelmässigt borde i en eller annan form medverka i överrättsprocessen i vattenmål, nära sammanhänge med spörsmålet om instansordningens utformning.

Utredningsmannen har till fullgörande av sitt uppdrag den 3 april 1954 avgivit ett betänkande angående instansordningen i vattenmål m. m. (SOU 1954: 9). Vid betänkandet har fogats förslag till lag om ändring i 11 kap. vattenlagen.

Over betänkandet med därvid fogat lagförslag har efter remiss yttranden avgivits av vattenöverdomstolen, kammarkollegiet, vattenfallsstyrelsen, lant-

bruksstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statskontoret, statens lönenämnd och statens organisationsnämnd samt länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Kopparbergs län. Vattenöverdomstolen har vid sitt utlåtande fogat yttranden av vattenrättsdomarna F. Löwing och E. Sjöberg vid Norrbygdens vattendomstol, N. Viklund och I. Ahlström vid Mellanbygdens vattendomstol, G. Schirén vid Österbygdens vattendomstol, A. Thelin vid Söderbygdens vattendomstol och N. Lindberg vid Västerbygdens vattendomstol samt vattenrättsingenjörerna A. Eriksson, P. E. Svensson, G. Zickerman, H. Hartzell, S. Nilsson och G. Aspegren.

Vidare har yttranden inkommit från svenska vattenkraftföreningen, Sveriges advokatsamfund, riksförbundet landsbygdens folk, Sveriges juristförbund, svenska väg- och vattenbyggares riksförbund, svenska teknologföreningen, föreningen statens lantbruksingenjörer och svenska flottledsförbundet. Indalsälvens regleringsförening u. p. a. och Ljungans regleringsförening u. p. a. har anslutit sig till svenska vattenkraftföreningens yttrande.

I. Nuvarande instansordning m. m.

Bestämmelser om domstolsorganisation och instansordning för vattenmålen har meddelats i 11 kap. vattenlagen. Domstolsorganisationen består av tre instanser.

Första instans är v a t t e n d o m s t o l, som består av en vattenrättsdomare, två vattenrättsingenjörer och två vattenrättsnämndemän. I vissa enkla mål är vattendomstolen beslutför med vattenrättsdomaren och vattenrättsnämndemännen samt allenast en vattenrättsingenjör. Vattenrättsdomare skall vara lagkunnig, i domarevärv erfaren man. Vattenrättsingenjörerna skall vara i vattenfrågors tekniska behandling sakkunniga och erfarna män. Vattenrättsnämndemännen skall vara allmänt betrodda, om sin orts förhållanden kunniga män.

Andra instans i vattenmål är v a t t e n ö v e r d o m s t o l e n, som utgöres av en avdelning av Svea hovrätt, förstärkt med en ledamot av kammarkollegiet.

Sista instans är h ö g s t a d o m s t o l e n i vanlig sammansättning. Vattenmålen fördelas mellan domstolens olika avdelningar på samma sätt som andra mål.

I fråga om fullföljdsrätt gäller för vattenmål samma regler som för mål, vilka tillhör allmän domstols prövning. Rätten att fullfölja talan till vattenöverdomstolen är sålunda, såvitt angår huvudsakliga avgöranden, icke underkastad några inskränkningar, under det att för fullföljd till högsta domstolen gäller reglerna om prövningstillstånd i 54 kap. 9—12 §§ rättegångsbalken.

Vad angår anlitaudet av sakkunniga i vattenmål gäller, enligt en allmän hänvisning i 11 kap. 1 § vattenlagen, rättegångsbalkens regler om sakkunniga. Detta innebär bl. a., att av vattendomstol eller högre instans tillkallad

sakkunnig i princip icke äger deltaga i domstolens enskilda överläggningar eller över huvud ställa sin sakkunskap till domstolens tjänst i andra former än dem lagen anvisar för upptagande av sakkunnigbevisning. Om för bedömande av mål vid vattendomstol erfordras särskild teknisk utredning eller vidlyftigare värdering, äger vattenrättsdomaren, där så befinnes lämpligt, uppdraga åt sakkunnig att efter förberedande undersökning avgiva utlåtande i målet. Närmare föreskrifter har meddelats om kungörande av undersökningen och om det sätt, på vilket utlåtandet skall hållas tillgängligt för parterna. (Se 11 kap. 45 § 1 mom. samt 81 och 92 §§ vattenlagen.) Nu berörda bestämmelser äger motsvarande tillämpning i mål vid vattenöverdomstolen och högsta domstolen (11 kap. 106 och 108 §§ vattenlagen).

I mål vid vattendomstol kan vattenrättsdomaren uppdraga åt vattenrättsingenjörerna eller en av dem att, med eller utan biträde av vattenrättsnämndemännen eller en av dem, verkställa undersökning å stället. I enklare fall kan sådant uppdrag lämnas åt vattenrättsnämndemännen eller en av dem. (Se 11 kap. 45 § 2 mom. samt 81 och 92 §§.) Någon motsvarande tillämpning för överinstansernas del av nu berörda bestämmelser kan med hänsyn till dessa domstolars sammansättning icke ifrågakomma.

Såsom förut nämndes ingår en ledamot av kammarkollegiet i vattenöverdomstolen. Kammarkollegiet är tillika verksamt vid vattenmålens behandling såsom företrädare för allmänna intressen. Vattenlagens bestämmelser härom återfinnes i 11 kap. 35 § och 10 kap. 42 §. Enligt det förra lagrummet skall vattenrättsdomaren i ansökningsmål om vattenbyggnads- och vattenregleringsföretag utan dröjsmål insända ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen i målet till kammarkollegiet, som har att, där det prövas nödigt, föra talan för tillgodoseende av de allmänna intressen, som kan vara i fråga. Enligt det senare lagrummet, vilket tillkom i samband med 1920 års lagstiftning om torrlägningsföretag, har kollegiet motsvarande uppgift vid syneförrättningar rörande sjösänkningar m. m. Skyldigheten att översända ansökningshandlingar och kungörelse till kammarkollegiet åligger här förrättningsmannen. I kungörelsen den 23 december 1918 angående bevakande av det allmännas talan i vattenmål stadgas att, där det enligt vattenlagen tillkommer myndighet, som Kungl. Maj:t därtill utser, att föra talan för bevakande av viss bygds intressen eller eljest för bevakande av det allmännas rätt, det åligger kammarkollegiet att bevaka dylik talan. Stadgandet syftar på vissa bestämmelser i 4 kap. vattenlagen om nyprövning m. m. Enligt kungörelsen äger kollegiet även eljest, då enligt vattenlagen fråga om allmänt intresse förekommer, föra talan för det allmänna. Med stöd av denna bestämmelse kan kollegiet även utan samband med ansökningsmål föra talan t. ex. om meddelande av vattenhushållningsbestämmelser till skydd för allmänna fiskeintressen eller om åtgärder till motverkande av vattenförorening. Såväl för nu nämnda fall som då kollegiet jämlikt 11 kap. 35 § vattenlagen beslutat bevaka det allmännas talan i vattenmål gäller enligt samma kungörelse, att dylik talan skall utföras av kollegiets advokatfiskal som dess ombud. Förordnande att utföra talan kan

dock i särskilda fall av kollegiet meddelas annan person, som finnes därtill lämplig.

Under senare år har arbetsbalansen i vattenöverdomstolen successivt ökats. Utvecklingen belyses av att balansen vid årsskiftet 1942/43 uppgick till 40 mål, medan den vid årsskiftet 1953/54 stigit till 96 mål. I själva verket har balansen stigit åtskilligt mer än som framgår av denna jämförelse, i det de särskilda målen numera i större utsträckning än tidigare är av vidlyftig och komplicerad beskaffenhet. Den ökade balansen har medfört en märkbar förlängning av den tid som förflyter mellan vattendomstolens och vattenöverdomstolens avgöranden. Medan denna tid för de av vattenöverdomstolen under år 1942 avgjorda målen uppgick till i medeltal 335 dagar, var motsvarande siffra för år 1953 icke mindre än 716 dagar. För de största målen har tidsutdräkten varit betydligt större.

Den 1 november 1954 var i vattenöverdomstolen anhängiga sammanlagt 111 mål. Akterna i dessa mål upptog sammanlagt omkring 170 000 sidor.

I högsta domstolen har balansen ej visat samma oroväckande stegring, men i vissa fall har även där förekommit avsevärd tidsutdräkt med avgörandet av målen. Enligt uppgift i betänkandet hade sålunda av de mål, som den 31 december 1953 väntade på avgörande i högsta domstolen, fem inkommit år 1950 eller tidigare.

Den 1 november 1954 var i högsta domstolen anhängiga sammanlagt 13 vattenmål, omfattande tillhoppa omkring 50 600 sidor.

II. Huvudgrunderna i förslaget

Utredningsmannen. I sitt betänkande har utredningsmannen till en början upptagit frågan, huruvida inskränkning i rätten att fullfölja talan mot vattendomstolarnas domar bör övervägas. Utredningsmannen har därvid kommit till det resultatet, att det av rent principiella skäl icke kunde anses försvarligt att betaga parterna i vattenmål möjlighet att få alla materiella avgöranden av vattendomstol prövade i åtminstone en högre instans.

Utredningsmannen har därefter i betänkandet upptagit spørsmålet om instansordningen i vattenmål till ingående övervägande. På anförda skäl, varom hänvisas till propositionen (s. 9—12), har utredningsmannen ansett, att den nuvarande instansordningen bör bibehållas.

Ej heller i fråga om möjligheten att hos högsta domstolen fullfölja talan mot vattenöverdomstolens avgöranden har utredningsmannen funnit tillräcklig anledning föreligga till ändring i nu gällande regler.

Däremot har utredningsmannen framlagt förslag till ändring beträffande högre rätts tillgång till teknisk sakkunskap. Av utredningsmannens redogörelse för tidigare överväganden i denna fråga framgår,

att meningarna starkt brutit sig under förarbetena till vattenlagen. Bl. a. hade förelegat skiljaktiga uttalanden i frågan inom lagrådet, där två ledamöter förordat att mellaninstansen skulle utrustas med särskild teknisk sakkunskap och två ledamöter hyst motsatt uppfattning. En femte, särskilt tillkallad sakkunnig teknisk ledamot, som förordat tvåinstanssystem, hade ansett att överinstansen borde utrustas med särskilda tekniker. Vidare hade frågan diskuterats i ett av vattenrättsdomarna i riket i december 1925 avgivet yttrande till Kungl. Maj:t rörande möjligheten att genom organisatoriska förändringar i vattendomstolarnas verksamhet nedbringa kostnader för dessa samt i ett av vattenöverdomstolen däröver den 10 maj 1926 avgivet remissutlåtande ävensom i processlagberedningens betänkande med förslag till lag om införande av nya rättegångsbalken m. m. (SOU 1944: 10).

För sin del har utredningsmannen efter mycken tvekan stannat för den meningen, att vattenöverdomstolen borde utrustas med egen teknisk expertis samt att teknikerna, i den mån de deltog i målens behandling, skulle ha ställning såsom ledamöter av domstolen. Beträffande skälen för denna ståndpunkt har utredningsmannen i huvudsak hänvisat till de uttalanden till förmån för tekniker i högre instans, som gjorts inom lagrådet vid granskningen av 1917 års vattenlagsförslag och i vattenöverdomstolens remissutlåtande den 10 maj 1926.

De uttalanden, till vilka utredningsmannen sålunda hänvisat, innehöll i huvudsak följande. Lagrådsledamöterna von Seth och Planting-Gyllenbåga anförde att, om hovrätt gjordes till andra instans i vattenmål, det borde sörjas för att vid prövningen av mål, i vilka tekniska frågor förekomme, åt hovrätten kunde beredas en sådan sammansättning, att den tekniska sakkunskapen bleve lika starkt företrädd där som i vattendomstolen. Därför utan syntes fara föreligga såväl att hovrättens prövning komme att tendera till att inskränkas till huvudsakligen en granskning från formella synpunkter som att dess beslut, i den mån desamma berörde de tekniska frågorna, i allmänhetens ögon komme att sakna den auktoritet som vore önskvärd. Visserligen skulle hovrätten kunna genom infordrande av yttranden från sakkunniga myndigheter i viss mån ersätta sin egen brist på teknisk sakkunskap, men dels kunde det ifrågasättas, om icke därigenom nämnda myndigheter skulle få sin redan förut stora arbetsbörda ökad på ett sätt, som kunde vålla svårigheter, och dels torde det ofta kunna inträffa, att även de tekniska myndigheternas uttalanden utsattes för en kritik av parterna av beskaffenhet, att hovrätten i allt fall tvingades att taga ställning mellan olika uppfattningar från tekniskt sakkunnigt håll. — Den särskilt tillkallade tekniska ledamoten i lagrådet, överstelöjtnanten Ekdahl, betonade, att man icke kunde bortse från det förhållandet, att den mängd av synnerligen komplicerade tekniska frågor av stor och för såväl det allmänna som parterna omfattande ekonomisk betydelse och räckvidd, vilka komme att utgöra de speciella detaljerna i vattenmålen, måste i grunden förstås vid deras rättsliga behandling. — I vattenöverdomstolens yttrande underströks, att den tekniska sakkunskap, som kunde vara av nöden för ett måls behöriga avgörande, till-

fördes vattenöverdomstolen på ett bättre sätt, om den sakkunnige hade till uppgift att, efter samarbete med de rättsbildade ledamöterna, under domarens ansvar deltaga i målens avgörande, än om han deltoge allenast i överläggningen och ej hade att ansvara för annat än sina uttalanden om vissa sidor av de föreliggande frågorna. Sambandet mellan de tekniska och de juridiska spörsmålen i vattenmål gjorde det olämpligt att utskilja de tekniska spörsmålen. Det vore ej uteslutet, att en sakkunnig, som hade att taga hänsyn även till de rent rättsliga momenten i en tvistefråga, bedömde densamma på ett annat och riktigare sätt än den som hade att uttala sig allenast såsom tekniker.

Utredningsmannen har förordat, att vattenöverdomstolens behov av tillgång till teknisk sakkunskap inom domstolen tillgodoses genom att fasta ingenjörsbefattningar inrättas vid domstolen. De risker, som kunde föreligga för en otillfredsställande rekrytering av sådana tjänster och för att innehavarna av tjänsterna skulle förlora kontakten med den tekniska utvecklingen, torde enligt utredningsmannens åsikt kunna elimineras genom goda lönevillkor och en lämplig ordning för tjänsternas tillsättande.

Slutligen behandlas i betänkandet spörsmålet om kammarkollegiets representation i vattenöverdomstolen. Efter en närmare redogörelse för innehållet i vattenlagens förarbeten i detta avseende och för kollegiets ställning såsom företrädare för allmänna intressen i vattenmål framhåller utredningsmannen, att den administrativa erfarenhet som tillförts vattenöverdomstolen genom kollegiets representation i densamma utan tvivel varit till nytta. Säkerligen hade även vederbörande kammarråds deltagande i rättsskipningen främjat en enhetlig praxis. Om nu tekniker, såsom utredningsmannen föreslagit, skulle deltaga i vattenöverdomstolens arbete, komme emellertid frågan i viss mån i ett nytt läge. Utredningsmannen anför *dels* att en organisation med icke blott tekniska ledamöter och andra hovrättsledamöter utan jämväl en ledamot av kammarkollegiet syntes bli alltför vidlyftig för att gagna effektiviteten i arbetet, *dels* att i de mål, där tekniker icke komme att deltaga, behovet av administrativ sakkunskap och erfarenhet torde bli mindre framträdande än i övriga mål och *dels* att kammarkollegiets ställning såsom företrädare för allmänna intressen i vattenmålen utgjorde ytterligare ett skäl mot att bibehålla den nuvarande ordningen.

Yttrandena. Beträffande frågan om inskränkning i rätten att fullfölja talan mot vattendomstolarnas domar har utredningsmannens ståndpunkt — innebärande att någon sådan inskränkning ej bör genomföras — vunnit anslutning i flertalet remissyttranden.

Vad angår frågan om instansordningen i vattenmål har utredningsmannens förslag om bibehållande av den nuvarande ordningen med tre instanser tillstyrkts eller lämnats utan erinran i det övervägande antalet yttranden. Bland dem som uttalat sig i denna riktning märkes särskilt *vattenöverdomstolen*, som anför, att det visserligen kunde ifrågasättas, huruvida den vinst i rättssäkerhet som en domstolsordning med tre instanser

medförde stode i rimligt förhållande till det mycket omfattande arbete som nedlades på målen, och att ett förverkligande av tanken att inrätta en särskild överdomstol såsom andra och sista instans onekligen skulle erbjuda fördelar från åtskilliga synpunkter. Ej minst komme i betraktande att en sådan anordning skulle leda till ett snabbare slutligt avgörande av vattenmålen. Med hänsyn till vikten av enhetlig rättstillämpning mötte det dock enligt vattenöverdomstolens mening betänkligheter att avskära högsta domstolen från prövning av vattenmålen, och från dessa betänkligheter torde i vart fall för närvarande icke kunna bortses.

Utredningsmannens ståndpunkt i frågan om begränsning av möjligheterna att erhålla prövningstillstånd i vattenmål har biträts eller lämnats utan erinran av de flesta remissinstanserna.

Såvitt angår frågan om högre rätts tillgång till teknisk sakkunskap har de flesta remissinstanserna anslutit sig till utredningsmannens åsikt, att vattenöverdomstolen bör utrustas med sådan sakkunskap.

Vattenöverdomstolen anför att det bland vattenöverdomstolens ledamöter på senare tid rått en allmän uppfattning om att vattenöverdomstolens utrustande med teknisk expertis utgör en nödvändig åtgärd för att denna domstol nöjaktigt skall kunna fylla sin uppgift.

Behovet av att vattenöverdomstolen utrustas med teknisk expertis understrykes starkt i ett flertal andra av de avgivna remissyttrandena.

En avvisande hållning till förslaget intages av *en skiljaktig ledamot av vattenöverdomstolen (kammarrådet Åberg), vattenrättsdomaren Löwing, vattenrättsingenjörerna Eriksson och Aspegren, kammarkollegiet, statskontoret, länsstyrelserna i Västerbottens och Jämtlands län samt svenska flottledsförbundet*. Kritiken går i huvudsak ut på — förutom att behovet av teknisk expertis i vattenöverdomstolen ifrågasättes — att förslagets genomförande skulle medföra nackdelar för vattendomstolarna och att risk kunde föreligga för att vattenrättskipningens tyngdpunkt bleve förskjuten till vattenöverdomstolen.

Behovet av teknisk expertis i vattenöverdomstolen ifrågasättes av *kammarkollegiet*, som framhåller att utredningsmannen i huvudsak motiverat sitt förslag med en hänvisning till vad som anförts inom lagrådet vid granskningen av 1917 års sakkunnigförslag samt till vattenöverdomstolens remissutlåtande över 1925 års organisationsförslag. Det vore följaktligen inga nya skäl som åberopats utan desamma, som tidigare av statsmakterna underkänts.

Även beträffande frågan om *kammarkollegiets representation i vattenöverdomstolen* har flertalet av remissinstanserna, bl. a. vattenöverdomstolen, stött utredningsmannens förslag.

Till förmån för bibehållande av kollegiets representation i vattenöverdomstolen uttalar sig i huvudsak de remissinstanser som ställt sig avvisande till förstärkning av vattenöverdomstolen med tekniker. Uttalanden i denna riktning föreligger sålunda från *kammarkollegiet, kammarrådet Åberg, vat-*

tenrättsdomaren Löwing, länsstyrelserna i Norrbottens och Västerbottens län samt statskontoret.

Kammarkollegiet förklarar det viktiga vara, att det administrativa elementet vore representerat i vattenöverdomstolen. Det kunde i allmänhet påräknas att ledamoten från kammarkollegiet tillförde vattenöverdomstolen — förutom allmän administrativ erfarenhet — förtrogenhet med fastighetsförsäljning och fastighetsvärdering, insikter i fastighets- och expropriationsrätt samt äldre vattenrätt och slutligen en hela landet omfattande kännedom om vattenrättsliga frågor från övervägande administrativa synpunkter.

Departementschefen. Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, framhåller, att den viktigaste av de frågor som utredningsmannen haft att undersöka avser själva instansordningen i vattenmål. Departementschefen förklarar sig anse, att det i och för sig finnes goda skäl att tillerkänna vattenöverdomstolen ställning som sista instans, men stannar likväl för att — i enlighet med utredningsmannens förslag — åtminstone för närvarande släppa tanken på en sådan lösning.

Departementschefen ansluter sig vidare till utredningsmannens ståndpunkt att någon ändring ej bör företagas i rätten att fullfölja talan mot vattendomstolarnas avgöranden eller i gällande regler om prövningstillstånd för fullföljd av talan i vattenmål till högsta domstolen.

I övrigt anför departementschefen bl. a. följande.

»Ett franträdande drag i den nuvarande rättegångsordningen för vattenmålen är att underrätterna — d. v. s. vattendomstolarna — inom sig äger tillgång till kvalificerad teknisk sakkunskap, medan överinstanserna arbetar utan tekniker. Redan under förarbetena till vattenlagen var frågan om överinstansernas organisation i detta avseende föremål för livlig diskussion. Det väsentligaste motivet till att man slutligen stannade för den ordning som nu gäller torde ha varit, att man räknade med att de tekniska frågorna skulle bli så auktoritativt bedömda vid prövningen i vattendomstolen, att sådana frågor i praktiken icke skulle komma att fullföljas i någon större utsträckning. Denna förväntan torde ha visat sig i stort sett riktig beräffande det för vattenrättsskipningen lugna skedet under 1920- och 1930-talen. På senare tid har emellertid läget blivit ett annat. Målen har i ökad utsträckning blivit av vidlyftig och komplicerad beskaffenhet, och vid fullföljd till vattenöverdomstolen har omprövning i stor omfattning begärts icke blott beträffande frågor av huvudsakligen rättslig karaktär utan även beträffande sådana i vattenmålen uppkommande spörsmål, som i avsevärd mån kräver ett tekniskt bedömande. Denna utveckling har otvivelaktigt ställt vattenöverdomstolen inför svåra problem. Vill man bereda parterna i vattenmålen möjligheter till en fullgod överprövning av vattendomstolarnas avgöranden, synes det erforderligt att förstärka denna domstol med kvalificerad teknisk expertis, och det torde vara riktigast att detta sker i den for-

men att till domstolen knytes fasta befattningshavare med teknisk kompetens, vilka ingår såsom ledamöter av domstolen. Jag vill sålunda på denna punkt ansluta mig till utredningsmannens förslag, som livligt tillstyrkts bl. a. av vattenöverdomstolen själv. De från några håll uttalade farhågorna för att tyngdpunkten i vattenrättsskipningen skulle alltför mycket förskjutas från vattendomstolarna till vattenöverdomstolen anser jag överdrivna. Mot förslaget har vidare bl. a. framhållits att vattendomstolarna kunde förlora sina bästa tekniska krafter genom att dessa i första hand skulle komma i fråga för befattningarna i vattenöverdomstolen. Ej heller denna invändning torde ha särskilt stor bärkraft. Det bör vara möjligt att tillgodose såväl vattendomstolarnas som vattenöverdomstolens behov av kvalificerad teknisk expertis.

Vad slutligen angår frågan om kammarkollegiets representation i vattenöverdomstolen vill jag betona, att kollegiets representant i domstolen enligt samstämmiga vittnesbörd gjort en god insats inom vattenrättsskipningen. Det synes emellertid stå ganska klart, att denna representation icke lämpligen bör bibehållas, sedan vattenöverdomstolen kompletterats med tekniska ledamöter. Såsom utredningsmannen framhållit skulle en sammansättning med såväl tekniker som en administrativ ledamot jämte de lagfarna ledamöterna ge upphov till en mindre lämplig organisation. Bortsett från att det kan diskuteras, huruvida det i princip är lämpligt att kollegiet med sin uppgift att bevaka vissa allmänna intressen i vattenmål förenar representantskap i vattenöverdomstolen, bör alltså, såsom en konsekvens av förstärkningen med tekniker, någon ledamot av kammarkollegiet icke vidare ingå i vattenöverdomstolen.

Av det anförda framgår, att jag — efter den belysning som de här föreliggande problemen fått genom den verkställda utredningen — ej kan tillstyrka någon annan reform i fråga om överinstanserna i vattenmål än att vattenöverdomstolen förses med tekniska ledamöter och att i samband därmed kammarkollegiets representation i nämnda domstol upphör. Efter denna omorganisation torde vattenöverdomstolen bli i stånd att arbeta mera effektivt än hittills, men de svårigheter som uppkommit för domstolen genom den starkt ökade arbetsbelastningen kan ej till fullo bemästras genom en reform av denna innebörd. Åtgärder torde därför få vidtagas även för utökning av själva personaluppsättningen, så att domstolen kan arbeta på flera avdelningar. Detta ärende kommer att anmälas i 1955 års statsverksproposition.»

III. Specialmotivering till lagförslaget

De föreslagna lagändringarna berör skilda §§ i 11 kap. vattenlagen.

16 §

I sin gällande lydelse innehåller denna paragraf en regel om vattenöverdomstolens sammansättning (ordföranden å en av Svea hovrätts avdelningar såsom ordförande, tre andra ledamöter i hovrätten samt en ledamot i kammarkollegiet).

Utredningsmannen har föreslagit, att vattenöverdomstolen skall vara domför med tre lagfarna och två tekniska ledamöter; dock att i mål, för vars bedömande tillgång till särskild teknisk sakkunskap icke finnes erforderlig, vattenöverdomstolen skulle vara domför med fyra lagfarna ledamöter. Utredningsmannen har utgått från att den ene teknikern skulle representera vattenbyggnadsteknisk och den andre agrikulturteknisk sakkunskap.

Vattenöverdomstolen har biträtt utredningsmannens uppfattning beträffande domförheten.

Kammarkollegiet finner det knappast motiverat att i vattenöverdomstolen engagera två tekniker i samtliga fall, där teknisk sakkunskap inom domstolen ansåges erforderlig.

Departementschefen. Av skäl som närmare utvecklats i den allmänna motiveringen bör sammansättningen av vattenöverdomstolen ändras så, att i domstolen ingår dels lagfarna ledamöter och dels ledamöter med teknisk sakkunskap. Möjlighet bör finnas att uppdelna domstolen på en eller flera avdelningar av hovrätten. För de tekniska ledamöterna vill jag föreslå benämningen vattenrättsråd. Denna benämning torde alltså böra användas i lagtexten i stället för uttrycket teknisk ledamot. Vattenrättsråden skall utnämnas av Konungen. — — — — —

I fråga om domförheten anser jag det icke tillrådligt att uppställa så stela regler som utredningsmannen föreslagit. Inom en så liten organisation som det här gäller skulle, med den av utredningsmannen föreslagna ordningen, möjligheterna att bedriva arbetet effektivt alltför mycket begränsas. Då vattenrättsråden är på resa för undersökning på platsen eller eljest upptagna av utredning i vidlyftiga mål, skulle domstolens arbete med en stor del av målen fördröjas, om det ovillkorligen krävdes att vattenrättsråden skulle delta i alla mål utom sådana där teknisk sakkunskap icke finnes vara erforderlig. Man torde alltså få nöja sig med att låta domstolen efter eget bedömande utnyttja vattenrättsrådets arbetskraft och kunnande. I anslutning till bestämmelsen i 2 kap. 4 § rättegångsbalken om hovrätts domförhet kan det därför lämpligen stadgas allenast att vattenöverdomstolen är domför med fyra ledamöter och att högst fem må sitta i rätten. Det bör dock uttryckligen föreskrivas, att minst tre av ledamöterna skall vara lagfarna. Med denna ordning kan sammansättningen anpassas efter vad som finnes lämpligt i varje särskilt fall. Det är givet att i mål, där tekniska frågor av någon be-

tydelse är föremål för bedömande, den normala ordningen bör vara att två vattenrättsråd ingår i domstolen jämte tre lagfarna ledamöter.

106 §

Förevarande paragraf har i sin gällande lydelse i första stycket ett stadgande, som gör åtskilliga av de beträffande förfarandet i vattenmål gällande reglerna tillämpliga å förfarandet i vattenöverdomstolen. Bland dessa regler återfinnes 97 §, som handlar om skyldighet för sökande i ansökningsmål att förskjuta vissa kostnader m. m. Däremot är de särskilda reglerna om rättegångskostnad vid vattendomstol (65 och 93 §§) ej tillämpliga å rättegången i vattenöverdomstolen. Härom gäller således, enligt hänvisningen i 11 kap. 1 § vattenlagen, de allmänna reglerna i rättegångsbalken. Andra stycket i 106 § innehåller en regel om att kostnad för sakkunnig eller särskild undersökning i vattenöverdomstolen i vissa fall skall enligt vattenöverdomstolens bestämmande förskjutas och gäldas av statsverket.

Utredningsmannen har föreslagit, att i 106 § skall intagas bestämmelser om undersökning på stället genom vattenöverdomstolens tekniska ledamöter eller en av dem, eventuellt i närvaro jämväl av en lagfaren ledamot. Bestämmelserna ansluter sig nära till vad 45 § 2 mom. innehåller om undersökning på stället genom vattenrättsingenjörerna eller en av dem och hänvisar delvis till nämnda lagrum. Vidare har i förslaget undantagsregeln beträffande gottgörelse åt sakkunnig utsträckts att gälla såväl kostnad för undersökning å platsen enligt de föreslagna bestämmelserna som kostnad för syn av vattenöverdomstolen i domför sammansättning. I anslutning till dessa kompletteringar av 106 § har vissa formella jämkningar i lagrummet vidtagits.

Vid remissbehandlingen har utredningsmannens förslag beträffande undersökning på platsen genom de tekniska ledamöterna allmänt tillstyrkts. På flera håll understrykes betydelsen av att de tekniska ledamöterna verkställer sådana undersökningar. Endast *kammarkollegiet* ställer sig avvisande. Kollegiet finner förslaget i denna del strida mot principerna för handläggningen inom en kollegial domstol, där alla ledamöterna bör ha samma möjligheter att bilda sig en uppfattning om frågorna och icke behöva lita på vissa ledamöters bättre information.

Sveriges advokatsamfund anser, att skyldigheten att förskjuta kostnad för syn eller undersökning borde åvila sökanden även då talan fullföljts av motpart samt att motparten borde åläggas återbetalningsskyldighet allenast då den fullföljda talan varit uppenbart ogrundad.

Riksförbundet landsbygdens folk anser att sökanden borde svara för samtliga rättegångskostnader i vattenöverdomstolen och hänvisar till expropriationslagens reglering av motsvarande fråga (se 67 § expropriationslagen).

Departementschefen. Vid vattendomstol kan vattenrättsingenjörerna eller en av dem få i uppdrag att, med eller utan biträde av vattenrättsnämndemännen, verkställa särskild undersökning å stället. Denna möjlighet, som

grundas på en bestämmelse i 11 kap. 45 § 2 mom. vattenlagen, är av stor praktisk betydelse och utnyttjas flitigt. Om vattenöverdomstolen utrustas med fasta tekniker, står det tämligen klart att en motsvarande möjlighet bör beredas även inom denna instans. Såsom framhållits av utredningsmannen och även understrukits i flera remissutlåtanden bör de tekniska ledamöterna i väsentlig omfattning ägna sig åt sådana undersökningar. I nära överensstämmelse med vad utredningsmannen föreslagit bör sålunda i 106 § införas ett stadgande om att vattenöverdomstolen må uppdraga åt vattenrättsråd att verkställa undersökning å stället. Som regel torde det vara tillfyllest att undersökningen verkställas av ett av vattenrättsråden, men i komplicerade fall kan det tänkas att undersökningen kräver närvaro av två vattenrättsråd. Även lagfaren ledamot bör kunna närvara, när så finnes lämpligt. I fråga om underrättelse till parterna och beträffande protokoll bör därvid de i 45 § 2 mom. stadgade grunderna gälla.

I fråga om kostnaderna för undersökningar, som verkställas av vattenöverdomstolens tekniska ledamöter, — — — — —
— — gäller det att taga ställning till i vad mån den för rättegången vid vattendomsstolarna gällande grundsatsen att sökanden i ansökningsmål i princip är skyldig att gälda alla med målets behandling förenade kostnader — såväl kostnader för syner och särskilda undersökningar som motparternas rättegångskostnader — bör tillämpas jämväl vid överrättsprocessen. Jag vill erinra om att motsvarande spörsmål beträffande expropriationsmålen i samband med 1949 års ändringar i expropriationslagstiftningen erhöll sin lösning i den riktningen, att den som utsättes för ett expropriationsförfarande i princip är berättigad till ersättning för sina kostnader såväl vid expropriationsdomstolen som i överinstanserna. Här gäller alltså en annan ordning än för vattenmålen, beträffande vilka rätten till ersättning för kostnader i högre rätt är, liksom i de allmänna rättegångsmålen, beroende av utgången av rättegången därstädes. Det kan givetvis ifrågasättas, om det är befogat att upprätthålla denna skillnad mellan expropriationsmålen och de med dem i regel tämligen likartade ansökningsmålen enligt vattenlagen. De skäl som föranlett den för expropriationsmålen gällande ordningen (jfr andra lagutskottets utl. 1949: 34) torde göra sig gällande även beträffande vattenmålen. Risker att få stå för dryga rättegångskostnader är sannolikt ett starkt avhållande moment, då en ekonomiskt mindre välsituerad sakägare skall taga ställning till om han skall fullfölja talan mot vattendomsstolens dom. Frågan är emellertid mera komplicerad för vattenmålen än för expropriationsmålen. Bl. a. torde böra beaktas att även sökanden i ansökningsmål i ett viktigt avseende lider faktisk inskränkning i sina möjligheter att utnyttja överrättsprocessen, nämligen i det fall då han tager ett av vattendomsstol meddelat tillstånd i anspråk innan tillståndsbeslutet vunnit laga kraft. Han är då pliktig att gälda de i tillståndsbeslutet föreskrivna ersättningarna utan möjlighet att återkräva dem, om de vid fullföljd till högre instans skulle bestämmas till lägre belopp. Rättegångskostnadsfrågan

torde böra ses i belysning av spørsmålet om eventuell revision av vattenlagens regler i detta avseende. Jag vill nämna att 1945 års vattenlagssakkunniga för ett par år sedan framlagt förslag om en sådan revision, till vilket förslag ställning ännu ej har tagits. Det må även anmärkas att det visat sig finnas en ganska stark opinion för en uppmjukning av expropriationslagens regel beträffande rättegångskostnaderna i överinstanserna (se tredje lagutskottets utl. 1953: 31). Jag anser mig på grund av det anförda ej kunna utan en grundligare undersökning taga ställning till det här föreliggande problemet. Jag vill sålunda i detta sammanhang begränsa mig till att föreslå lagändring i överensstämmelse med utredningsmannens förslag.

Enligt det nu anförda har 106 § omarbetats i de avseenden utredningsmannen föreslagit. I samband härmed har den i stadgandet upptagna särskilda regeln beträffande kostnad i brottmål, där den tilltalade är häktad, fått utgå, eftersom den uppenbarligen saknar praktisk betydelse.

106 a §

Denna paragraf saknar motsvarighet i vattenlagen i dess nuvarande lydelse.

Utredningsmannen har framhållit, att ett tekniskt element i en domstol innebär en möjlighet för införande i målen — så att säga på en bakväg — av teknisk utredning och tekniska resonemang, som icke komme under parternas granskning före domens meddelande.

Departementschefen anförde vid lagrådsremissen bl. a. följande: »Såsom utredningsmannen utvecklat kan vattenöverdomstolens förstärkning med teknisk expertis i vissa fall medföra att nya tekniska utredningar och resonemang införes på ett sent stadium av målens behandling. En bestämmelse bör införas, som förebygger att sådant nytt material kommer som en överraskning för parterna i vattenöverdomstolens dom. Jag anser dock i likhet med vattenöverdomstolen, att bestämmelsen ej bör få fullt så vidsträckt tillämpning som utredningsmannen föreslagit. Skyldighet att låta parterna taga del av utredningen bör sålunda föreligga endast då i denna framförts beräkningar och synpunkter, som i väsentlig mån avviker från vad tidigare framkommit i målet.»

Lagrådet framhöll bl. a., att det med hänsyn till rättssäkerheten måste tillses att parterna, då de hade verkligt intresse därav, före målets avgörande genom lagakraftgående dom bleve i tillfälle att granska den utredning som genom de tekniska ledamöterna framlades i målet samt utlåta sig däröver. På därefter närmare anförda skäl, varom må hänvisas till lagrådsprotokollet i ärendet (propositionen s. 59—61), förordade lagrådet en sådan lydelse av 106 a §, att däri först uttalades att utredning varom här vore fråga icke finge läggas till grund för dom eller beslut med mindre parterna

beretts tillfälle att yttra sig över utredningen. Härtill borde läggas, att parterna dock icke behövde höras, om utredningen i allenast oväsentlig mån avveke från vad tidigare framkommit i målet.

Vad lagrådet sålunda anfört har beaktats vid den utformning lagrummet erhållit i det genom propositionen framlagda lagförslaget.

Övergångsbestämmelserna

Beträffande övergångsförhållandena har *utredningsmannen* anfört, att det med hänsyn till den stora balans, som föreläge i vattenöverdomstolen, vore önskvärt att de nya reglerna om domstolens sammansättning m. m. i största utsträckning bleve tillämpliga även i mål som inkommit före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna.

Jämväl *departementschefen* betonar vikten av att de nya reglerna i möjligaste mån bringas i tillämpning även beträffande äldre mål.

Utskottet

I svensk processrätt gäller som princip, att även bevisning i fråga som kräver särskild fackkunskap skall införas i rättegång enligt de allmänna reglerna om bevisning — i huvudsak sålunda på samma sätt som vittnesbevisning. Härigenom blir parterna i tillfälle att granska de sakkunnigas utredning samt eventuellt förebbringa motbevisning.

Ett avsteg från denna princip föreligger i fråga om vattendomstolarnas organisation, eftersom däri ingår särskilda tekniskt sakkunniga (vattenrättsingenjörerna), vilka har ställning som ledamöter i domstolarna. Förslaget i den nu föreliggande propositionen att även i vattenöverdomstolen skall ingå tekniskt sakkunniga ledamöter innebär ytterligare ett avsteg från den nys angivna principen.

Ehuru sålunda principiella skäl kan anföras mot den i propositionen föreslagna anordningen med tekniker som ledamöter av vattenöverdomstolen, anser utskottet att de skäl som i propositionen anförts till stöd för förslaget i denna del har sådan styrka att anordningen bör godtagas. Särskilt har utskottet därvid beaktat bestämmelsen i 106 a §, vilken synes på ett betryggande sätt garantera, att parterna får erforderlig möjlighet att yttra sig över den utredning de tekniskt sakkunniga ledamöterna kan komma att införa i målet.

Vad angår förslaget att kammarkollegiets representation i vattenöverdomstolen skall upphöra betonar departementschefen, att kollegiets representant i domstolen enligt samstämmiga vittnesbörd gjort en god insats inom vattenrättsskipningen. Departementschefen tillägger emellertid, att denna representation icke lämpligen bör bibehållas, sedan vattenöverdom-

stolen kompletterats med tekniska ledamöter. Bortsett från att det kan diskuteras, huruvida det i princip är lämpligt att kollegiet med sin uppgift att bevaka vissa allmänna intressen i vattenmål förenar representantskap i vattenöverdomstolen, skulle nämligen, fortsätter departementschefen, en sammansättning av vattenöverdomstolen med såväl tekniker som en administrativ ledamot jämte de lagfarna ledamöterna ge upphov till en mindre lämplig organisation. Utskottet ansluter sig till vad departementschefen sålunda anför och godtar alltså förslaget, att någon representant för kammarkollegiet icke längre skall ingå som ledamot i vattenöverdomstolen.

I motionen II: 579 framhålles, att den sakkunskap inom vattenöverdomstolen på fiskets och naturskyddets områden, som bortfaller genom att kammarkollegiets representation i domstolen upphör, måste kompenseras, så att domstolen blir lika väl eller bättre skickad än f. n. att sakkunnigt bedöma frågor inom dessa områden. Motionärerna föreslår i detta syfte, att endast halva antalet av de icke lagfarna ledamöterna i vattenöverdomstolen — vattenrättsråden — skall företräda ingenjörsteknisk sakkunskap samt att övriga vattenrättsråd skall ha särskild sakkunskap rörande fiske- och naturskyddsfrågor.

Som utskottet ovan framhållit är emellertid huvudregeln i svensk processrätt den, att den fackkunskap som erfordras för att belysa skilda frågor i rättegång icke skall tillföras rättegången genom att en eller flera sakkunniga inträder som ledamöter i domstolen utan i stället genom att de sakkunniga höres inför domstolen enligt de allmänna reglerna om bevisning. På detta sätt vinnes den fördelen, att de sakkunnigas utsagor kan ställas under diskussion under rättegångsförhandlingarna i parternas närvaro, varvid parterna även får tillfälle att förebringa den motbevisning de kan önska åberopa. En sådan ordning anses allmänt ägnad att i regel åstadkomma ett säkrare bedömande än systemet med särskilda sakkunniga som ledamöter i domstol. Orsaken till det avsteg från denna ordning, som tekniskt sakkunniga ledamöter i vattenöverdomstolen utgör, är svårigheten för icke tekniskt sakkunniga domstolsledamöter att bedöma värdet av utredning i tekniska frågor i vattenmål. Någon motsvarande svårighet att bedöma utredning rörande fiske- och naturskyddsfrågor torde icke föreligga. Utskottet anser därför icke, att tillräckligt starka skäl föreligger för ett bifall till motionärernas förslag. Utskottet vill emellertid understryka, att detta ingalunda innebär någon nedvärdering av fiske- eller naturskyddsintressena utan endast ett ställningstagande till frågan, i vilken ordning dessa intressens betydelse skall prövas.

Utskottet har ej heller i övrigt funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda lagförslaget.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,
att riksdagen måtte med avslag å motionen II: 579 bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 1 april 1955

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Osvald, Grym, Ivar Nilzon, Axel Jansson, Ebbe Ohlsson, Boo och Georg Carlsson;

från a n d r a kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Andersson i Mölndal, Johansson i Torp, Nyberg, Persson i Appuna, Hansson i Skegrie, Berggren och Östlund.
